

гуманістична спрямованість діяльності вчителя, його професійна компетентність, педагогічні здібності і педагогічна техніка. При цьому наголошується, що теоретичним підґрунтям професійної майстерності є професійна компетентність, а педагогічна майстерність є невід'ємною складовою структури особистості фахівця. У свою чергу, педагогічні здібності забезпечують інтенсивність професійного зростання, а педагогічна техніка дає змогу виявити і розвинути внутрішній потенціал педагога та підсилити його організаційну культуру управлінської праці [4, с. 34].

Процеси, що відбуваються в сучасній школі, суттєво впливають на зміну вимог до підвищення професійної майстерності керівника закладу освіти, яка набуває суттєво нового змісту. У зв'язку з цим одним із першочергових завдань діяльності керівника навчального закладу є виважене та чітке управління процесом підвищення фахової майстерності кожного окремого вчителя і всього педагогічного колективу в цілому, бо саме високий професійний рівень педагогів є однією з головних умов забезпечення ефективної діяльності освітнього закладу в умовах стрімкого реформування освіти.

Список використаних джерел:

1. Амонашвили Ш. А. Личностно-гуманная основа педагогического процесса. Минск, 1990, 258 с.
2. Гончаренко С. У. Принцип фундаментальності освіти. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: Зб. наук. пр., 2004. Вип. 5 (9). С. 107-118.
3. Зязюн І. А. Педагогічний професіоналізм у контексті професійної свідомості. Педагог професійної школи: зб. наук. пр., 2001. Вип. 1. С. 8-17.
4. Кузьміна Н. В. Професионалізм личности преподавателя. Москва, 1990, 456 с.
5. Макаренко А. С. Соч. в 7 т. Москва : Академия пед. наук, 1958. Т. 5. 558 с.
6. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І.А.Зязюна. 2-ге вид., допов. і переробл. Київ : Вища шк., 2004. 422 с.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ЕКОЛОГО-КУЛЬТУРИ Й БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ

Середа Т. Е.

Полтава, Україна

Можливості розумового розвитку дошкільників, як стверджують сучасні науковці (І. Д. Бех, Г. В. Беленька, І. М. Біла, Л. О. Загородня Л. О., Т. О. Піроженко, інші) набагато більші, ніж вважалося: діти цього віку уповні здатні пізнавати не тільки видимі властивості природних об'єктів, але й глибинні взаємозв'язки в них та поміж ними. Тож саме у цей період можна сформувати здібності до узагальнення, маючи на увазі: це пізнання відбувається не в понятійному – у наочно-образному варіанті – в процесі маніпулювання пізнавальними об'єктами: діти вивчають довкілля через призму свого дослідництва. У ньому й зазнає розвою майбутня яскрава особистість.

Вчені дослідили дитячий розвиток реалізації такого дослідницького навчання. Зокрема, передовий сучасний зарубіжний досвід педагогіки підказує наступний трирівневий алгоритм, котрий характеризує послідовність експериментів у плані посилення дитячої самостійності. Так, на першому рівні педагог ставить перед дітьми проблему, намічає стратегію, тактику вирішення, але конкретне остаточне слово і дія – за дітьми. Другий рівень: педагог виставляє проблему, однак, методи вирішення дошкільники мають вишукувати самі. Третій рівень: і постановка проблеми, й пошук способів її вивчення, розробляння остаточних рішень – виключно за самими дошкільниками. Тобто спочатку вони пробують проводити свої експерименти у цілеспрямовано організованій діяльності під керівництвом, наглядом вихователя, а надалі матеріали, обладнання задля дослідів знаходяться у доступному просторово-предметному середовищі групи, і діти уповні самостійно відповідальні за експерименти, аби лиш усе дорослі бачили: все – безпечно.

Методики для вихователів при цьому ми пропонуємо такі. Дошкільне експериментування принципово повинне будуватись на підвалинах уявлень, що вже набуті дітьми. Ціль, завдання обов'язково мають бути зрозумілими дошкільникам. Вихователям необхідно тонко підводити їх до самостійних висновків, а отримані знання вчити застосовувати в ігровій діяльності. Такі експерименти в ЗДО проводяться в умовах максимально можливої простоти конструкцій, обладнання, правил поводження із ними, їхній безвідмовності тощо.

Величезну роль при всьому цьому в процесі формування у дошкільників принципів еколого-валеологічної культури та безпечного способу життя відіграє етнічне виховання та виховання автентичності (у тому рахунку й у ставленні до природи як праматері). Вони мають міцно стояти на підвалинах цілеспрямованої дружби різних поколінь. Так виникають у дітей самосвідомість, відчуття гордості за націю, котрій належать з діда-прадіда, за рідну природу, мову, історію, культуру прадавнього українського етносу, народних традицій. Все це формує у дошкільників не лише естетичне ставлення до краси природи, але й духовно-моральну основу ставлення до довкілля, істинний патріотизм. Таким є, для прикладу, науково-практичний педагогічний узагальнений європейський досвід, а зокрема – Фінляндії, Швеції [7, 8].

У Фінляндії, приміром, уся нація старається підтримувати первісність дикої природи своєї країни. Цією справою насправді займаються буквально усі фіни [2, 7], оскільки їхня найпріоритетніша традиційна національна цінність – сім'я, і її роль – спершу ведуча в еколого-валеологічній педагогіці [6]. Фіни знають: виникаюча у дошкільці „...емоційна близькість з природою – міцні засади еколого-валеологічної культури в подальшому, якість життя, безпека своя та оточуючих” [2, с. 21]. Швеція також уже давно вирішила залишити на спадщину майбутнім поколінням соціум, де з екологічними проблемами справилися, і надійно. Гармонія людини та природи – вагома частка шведської культури та національної самосвідомості, там педагогічну увагу акцентують перш за все на вихованні інтелектуальної і фізично розвинутої особистості, що добре адаптована до нинішніх умов існування

[8]. У пріоритеті – заняття дошкільників прямо „в природі”: у вуличних дитсадках, у „лісових школах” (котрі існували й в Україні у другій половині 40-х років минулого сторіччя). У їхніх програмах – екологічно-валеологічні ігри. Мета кожної – яскраве, емоційне сприйняття довкілля, себе у ньому, турбота про все живе на планеті. „Висока екологічна свідомість призводить до очевидних результатів: навіть у Стокгольмі, великому промисловому центрі, місті з понад 1,6 мільйона людей, є зелені куточки, де можна побути наодинці з природою. Шведський патріотизм проявляється не в міркуваннях і суперечках про політику, а в нескінченних розповідях про те, як добре у них в лісах, які у них чисті озера і річки. Адже людина, що виросла в гармонії зі світом, налаштована й на шанобливе, дбайливе ставлення до оточуючих” [8].

Отож бо, й ми, услід за Європою, бачимо практичними аспектами реалізації інноваційного управління формуванням еколого-культури й безпеки життєдіяльності дошкільників, зокрема, в ЗДО, морально-еколого-валеологічне виховання, а також просвітництво: перш за все у сім'ях, де є діти. Педагогічним успіхом того стане еколого-валеологізація моралі нашого соціуму, тобто нехай і нешвидка, але – перебудова свідомості, коли почне почне перемагати інвайронментальна парадигма: людина і природа – партнери, і втілення цієї ідеї в життя, як високої моралі, стане внутрішньою потребою майбутньої особистості. Тож наразі – розробка, запровадження еколого-валеологічних програм, проєктів до вітчизняної системи дошкільної освіти з врахуванням, як це популярно у Європі, передового досвіду так званої обцинної педагогіки – відкритої моделі еколого-валеологічного виховання. До мови: повна її відкритість – то й в інтенсивному розвитку та ведучій ролі саме дитячих державних закладів, бо сучасна система такого виховання – безперервного характеру: сім'я, ЗДО, школа, коледж, професійна робота, де еколого-валеологічне виховання – пріоритетна ланка. Його програми мають демонструвати: креативну потужність педагогів, інших спеціалістів; сприяти перемозі над споживацькими установками щодо ставлення до ресурсів природи; турботу про безпечний спосіб життя, про себе – як до частки природи.

Узагальнюючи, відмічаємо: передумови успішності, мета, задачі, методи вирішення питань еколого-валеологічної освіти у дошкіллі реальні, цілком можливі сьогодні й у наших умовах. Це буде частиною загальноєвропейської культури.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко Т. Формування у дошкільників здоров'язбережувальної компетентності. Старший дошкільний вік : Методичний посібник. Тернопіль, Мандрівець. 2006. 120 с.
2. Берулава М. М. Проблема розвитку екологічної свідомості у молоді. Формування екологічної культури й розвиток молодіжного руху. К., Просвіта. 2018. 350 с.
3. Бех І. Д. Ранній розвиток дитини у сутнісному поданні : Доповідь : Другий Всеукраїнський форум „Ранній розвиток дитини – право кожного”. К., 8 – 9 червня 2018 р. Національна академія педагогічних наук, Інститут проблем виховання. URL: <http://ipv.org.ua/novyny/forum2018.html> (дата звернення 27.03.2023).

4. Бельська Г. В. Здоров'я дитини – від родини. К., Наукова думка. 2006. 220 с.
5. Бігунець К. Здоров'я (валеологія) : Стандарт навчального українознавчого інтегративного курсу для дітей дошкільного віку. К., Освіта. 1995. № 30 (9 серпня). С. 1 – 3.
6. Екологічна освіта і виховання за кордоном. URL: https://pidru4niki.com/14940807/ekologiya/ekologichna_osvita_vihovannya_kordonom (дата звернення: 19.01.2023).
7. Екологічний сайт Фінляндії HSY (Helsingin seudun ympäristöpalvelut). URL: www.hsy.fi (дата звернення 12.03.2023).
8. За віщо можна полюбити Швецію? URL: <https://scoolbylife.ru/svit-navkolonas/16643-za-shho-mozhna-poljubiti-shveciju.html> (дата звернення: 19.03.2023).

ДЕЯКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРАКТИКИ А.С.МАКАРЕНКА

Сєдаков О. В.

Полтава, Україна

Дитяча трудова комуна імені Ф. Е. Дзержинського, якою керував Антон Семенович Макаренко є зразком ефективного професійно-освітнього закладу інноваційного типу.

А. Макаренко перебував на чолі комуни з жовтня 1927 р. по березень 1932 р. а з квітня 1932 р. по червень 1935 р. – керував лише навчально-виховною частиною цього закладу. Тому, якщо на початку роботи в комуні педагог мав великі можливості управлінської діяльності, то потім вони були значно обмежені.

В грудні 1927 р. до комуни прибули перші вихованці в кількості, як говорить А. Макаренко в статті «Перегорнуті сторінки», 50 хлопців і 10 дівчат. В січні 1928 р. додалося 40 підлітків із харківського колектора-розподільника, які були підібрані з вулиць. У вересні 1928 р. – кількість комунарів збільшилась ще на 50 підлітків, які прибули з дитячих будинків або ж були підібрані з вулиць.

Соціальне походження комунарів говорить про їх спадкову схильність до фізичної праці: вихідці з сімей робітників – 71 чол. (47,6%), селян – 57 чол. (38,2%), службовців – 14 чол. (9,4%), невідомо – 7 чол. (4,7%). Серед вихованців комуни були такі, що вже мали за плечима судимість. Ці соціальні характеристики комунарів й формували необхідні умови для їх професійної та виховної підготовки в комуні.

Умови роботи А. Макаренка у комуні імені Дзержинського витікали з того факту, що вона увесь час свого існування була під контролем із боку органів ДПУ-НКВС.

А. С. Макаренко вважав, що виховною метою закладу є повернення безпритульній дитині можливості бути соціально адаптованою людиною, що необхідними компонентами розвитку особистості вихованця є його професійне становлення, виховання в нього почуття обов'язку.

В березні 1928 р. було організоване засідання секції соціального виховання УНДІП для обговорення установчих документів комуни. Доповідь А. С. Макаренка на цьому засіданні свідчить про сформованість його уявлень щодо головних принципів організації інтернатного виховного закладу, співвідношення ролей дитячого самоврядування і педагога в ньому,